דשמעה קליה ביממא. ובגלילה משמיעין קולס למרחוק יותר מביום ולא נקט בגלילה משום דמשמיעו ביום: **כי לא בדק אימר מאתמול הואי.** וא"ת והא ביצה דבר שיש לו מתירין (ה) א"כ ספקא לחומרא וי"ל דשאני הכא משום דגס כי ספגא מארעא שכיח דיולדת ביום יותר מבגלילה: **לומר** לך שיעורו של זה לא כשיעורו של זה. פירש רש"י דאי לא כתב שאור הייתי אומר דיו לבא מן הדין להיות כגדון ודוקא בכבותבת א וא"ת מנלן דשיעור חמץ בכבותבת אימא כגילה או כשיעור אחר ופ"ה דהלכתא גמירי לה דהוי כבותבת ולא נהירא דא"כ קרא למה לי ע"כ נראה פירוש ב (אחר) הואיל וידענא דשיעורו של זה לא כשיעורו של זה נוקיס ליה שיעורו כדאשכחנא בעלמא גבי יום כפור (יומא דף עט. ושם) דהוי בכבותבת ג):

דאמר רבי זירא פתח הכתוב בשאור וסיים בחמץ וכו' ובית הלל סברי ילפינן ביעור מאכילה. ותם תאמר למה ליה לריכותא דלעיל הא ידענא שפיר [דחמץ] בכזית מהכא וי"ל שלא תטעה לומר הואיל וחלקן הכתוב בשני לאוין ולא ירמה לך ד (שאור) ולא ירמה לך ה) (חמץ) ודאי אין שיעורן שוה דזה בבכותבת וזה בכזית קמ"ל הלריכתות וא"ת הואיל ואית להו הלריכתות למה להו דר' זירא י"ל לא הייתי משיש כרת אלא בחמץ דכתיב ביה כרת

בעפר

דשמעה קליה ביממא עבד רב מרי עובדא ו"עד שתין בתי ואי איכא נהרא לא עברא ואי איכא מברא עברא ואי איכא מיצרא לא עברא הוה עובדא ועברא אמיצרא במאי אוקימתא בדספנא מארעא מאי איריא בדק כי לא בדק נמי כי [2]לא בדק אימא מאתמול הואי אי הכי כי בדק נמי אימא יצתה רובה וחזרה היא וכדר' יוחנן דרבי יוחנן לא שכיח ואמר רבי יוסי בן שאול אמר רב [3]האי תומא שחיקא סכנתא לגלויא: בית שמאי אומרים שאור בכזית: [4]מאי טעמייהו דב"ש א"כ לכתוב רחמנא חמץ ולא בעי שאור ואנא אמינא ומה חמץ שאין חמוצו קשה בכזית שאור שחמוצו קשה לא כל שכן שאור דכתב רחמנא למה לי לומר לך שיעורו של זה לא כשיעורו של זה ובית הלל צריכי דאי כתב רחמנא שאור הוה אמינא משום דחמוצו קשה אבל חמץ דאין חמוצו קשה אימא לא צריכא ואי כתב רחמנא חמץ משום דראוי לאכילה אבל שאור שאין ראוי לאכילה אימא לא צריכא ובית שמאי לית להו דרבי זירא דאמר רבי זירא פתח הכתוב בשאור וסיים בחמץ לומר לך זהו שאור זהו חמץ לענין אכילה כולי עלמא לא פליגי כי פליגי לענין ביעור בית שמאי סברי לא ילפינן ביעור מאכילה ובית הלל סברי ילפינן ביעור מאכילה אתמר נמי א"ר יוסי בר חנינא מחלוקת לענין ביעור אבל לענין אכילה דברי הכל זה וזה בכזית תניא נמי הכי [1]ולא יראה לך ד(שאור) ולא יראה לך ו)(חמץ) זהו מחלוקת שבין בית שמאי וב"ה שב"ש אומרים שאור בכזית וחמץ בככותבת וב"ה אומרים זה וזה בכזית: השוחט חיה ועוף ביו"ט וכו': השוחט דיעבד אין לכתחלה לא אימא סיפא וב"ה אומרים לא ישחוט מכלל דת"ק סבר ישחוט הא לא קשיא לא ישחוט ויכסה קאמר אימא סיפא ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה מכלל דרישא לאו דיעבד הוא אמר רבה הכי קאמר השוחט שבא לימלך כיצד אומר לו ב"ש אומרים אומר לו שחוט חפור וכסה ובית הלל אומרים לא ישחוט אא"כ היה לו עפר מוכן מבעוד יום רב יוסף אמר ה"ק השוחט שבא להמלך כיצד אומר לו ב"ש אומרים אומר לו לך חפור שחוט וכסה וב"ה אומרים לא ישחוט אא"כ היה לו עפר מוכן מבעוד יום א"ל אביי לרב יוסף לימא מר ורבה בדרבי זירא אמר רב קא מפלגיתו דא"ר זירא אמר רב [3]השוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה שנאמר [2]ושפך את דמו וכסהו בעפר עפר לא נאמר אלא בעפר מלמד שהשוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה דמר אית ליה דרבי זירא ורבה לית ליה דרבי זירא א"ל בין לדידי בין לרבה אית לן דרבי זירא והכא בהא קא מפלגינן רבה סבר אי איכא עפר למטה אין אי לא לא חיישינן דלמא ממליך ולא שחיט ולדידי [4](אדרבה) הא עדיפא דאי לא שרית ליה אתי לאמנועי משמחת יום טוב: ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה: אמר רבי זריקא אמר רב יהודה [5]והוא שיש לו דקר נעוץ מבעוד יום והא קא עביד כתישה אמר רב חייא בר אשי אמר רב

בעפר

יעשה אם ישחוט אם לאו הואיל ואין לו עפר תיתוח ב"ש אומרים כו': **רב יוסף אמר כו'.** ולקמיה מפרש במאי קמפלגי רבה ורב יוסף אליבא דב"ש: **בעפר.** משמע שהוא נגלל וטמון בעפר קודם הכסוי: **וכסהו עפר.** הוי משמע דלא קפיד אלא אכסוי: **אין לן דר' זירא.** ובעינן עפר למטה והכי קאמר רבה אם יכולין לומר לו שחוט מיד שיש לו כבר עפר למטה שריגן ליה אבל אם אנו צריכין לומר לו חפור תחלה לא נתיר לו: **דלמא.** לאחר חפירה ממליך ולא שחיט ונמלא שחופר בחנם: **הא עדיפא.** דלא תגזור הכי: **והא קא עביד כתישה.** לרב יהודה פריך דאמר והוא שיש לו דקר נעוץ אלמא דטעמא דמתניתין לאו משום דאתי עשה דוכסהו בעפר ודחי את לא תעשה כל מלאכה אלא משום דכבר חפור ועומד הוא והא קא עביד כתישה שעדיין רגיש מדוכקים הם ואינן ראוין לכסוי אלא אם כן כותשן וכותש תולדה דטוחן הוא ז) ומלאכה היא: והא

ג א ב טוש"ע א"ח סי' תקיג סעיף ו:

נא ג מיי' פי"ח מהל' רוצח והלכה ח טור י"ד סי' קיז [רב אלפס ע"ז פ"ב דף שמ. וכנ"א שם סי' יג]:

נב ד מיי' פי"ד מהל' שחיטה הלכה יד סמג עשין סד טור ש"ע י"ד סי' כח סעיף ה:

נג ה מיי' פ"ב מהלכות י"ש הלכה יח סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תלח סעיף יד:

רבינו חננאל

עבד רב מרי עובדא עד שיתין בתי, ואי איכא נהרא לא עברא כו'. א"ר יוסי בן שאול אמר רב האי תומא שחיקא סכנתא לגלויא. בית שמאי אומרים שאור בכזית וחמץ ככותבת ובית הילל אומרים זה וזה בכזית. תוספתא איזהו שאור המחמץ אחרים, ואיזה חמץ שנתחמץ מאחרים. מאימתי קרוי שאור משיפסל מלאכול הכלב. **מתני'** השוחט חיה או עוף ביו"ט כו'. ואקשינן וכי בית שמאי ישחוט לכתחילה קאמרי, דקתני בית הילל אומרים לא ישחוט. ופרקינן הא דקתני לא ישחוט לא יכסה הוא. וכך היא הצעה של משנה, אמרו בית שמאי אם שחט דאיעבד, יכסה לכתחילה. ואמרי בית הילל לא יכסה. ודחינן להאי פירוקא, מדקתני סיפא ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה, מכלל דרישא לכתחילה הוא. ופריק רבה פירוק אחר, דהאי דקאמר השוחט, כלומר הרוצה לשחוט שבא לימלך כיצד אומרים לו, בית שמאי אומרים, אומרים לו שחוט מקודם ואח"כ חפור וכסה. ובית הילל אומרים לא ישחוט כו'. **ואסיקנא** דכ"ע אית להו דר' זירא דאמר בשחיטת חולין, השוחט צריך שיתן עפר למטה וישחוט עליו ואח"כ יכסהו בעפר מלמעלה, ובהא פליגי, רבה סבר אי איכא עפר מוכן מאתמול למטה ישחוט, ואם לאו לא יחפור ויתן עפר למטה כדי שישחוט עליו, חיישינן דלמא ממליך ולא שחיט ואתי למיעבר. ורב יוסף אמר הא עדיפא, דאי לא שרית ליה למיחפר, זמנין דלית ליה עפר מוכן ואתי לאימנועי משמחת יו"ט. וקיימא לן כבית הילל דאמרי לא ישחוט אא"כ היה לו עפר מוכן וכנ"ר]רבה. **ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה.** פירוש דקר כמין יתד וכמין נגר. ואוקמה רב יהודה והוא שיש לו דקר נערץ מאתמול. [פירוש, הואיל ונעץ דקר מבעוד יום, הוה ליה מוכן]. ואקשינן והא עביד כתישה, כלומר כשסומך על הדקר מכתש את העפר, כדכתיב אם תכתוש את האויל במכתש. ואמר רב בעפר תיחוח, כלומר עפר מת שאינו מכתש. והא עביד גומא, כלומר משיתלוש הדקר נעשית גומא. ופרקינן מתני' כר' אבא דאמר בחגיגה פרק ראשון החופר גומא ואין צריך אלא לעפרה פטור עליה.

ו) [יומא עט:], ז) [ל"ל אמרן], ח) [ל"ל אמרן], ט) [ל"ל אמרן], י) [ל"ל אמרן], כ) [ל"ל אמרן], ל) [ל"ל אמרן], מ) [ל"ל אמרן], נ) [ל"ל אמרן], ס) [ל"ל אמרן], ע) [ל"ל אמרן], פ) [ל"ל אמרן], צ) [ל"ל אמרן], ק) [ל"ל אמרן], ר) [ל"ל אמרן], ש) [ל"ל אמרן], ת) [ל"ל אמרן], א) [ל"ל אמרן], ב) [ל"ל אמרן], ג) [ל"ל אמרן], ד) חולין [לא.], פפ: ע"ש, ה) רש"ל מ"ר, ו) [סוכה ה:], ז) [שבת עד:], ח) [ל"ל דלמון], ט) [ועי' תוס' יומא עט: ד"ה לומר], י) [ל"ל ממן], כ) [ל"ל אמרן],

תורה אור השלם

1. מצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבלך:
שמות יג ז
2. ואיש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל ושפך את דמו וכסהו בעפר: ויקרא יז יג

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה כי לא וכו' מתירין הוא אם כן:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה שיעורו של זה כו' דלא תימא דיו. וכעין זה כ' רש"י בב"מ דף לב ע"א ד"ה לומר לך:

מוסף רש"י

שיעורו של זה לא כשיעורו של זה. על כרחך דחמץ נפיש מכזית ולהכי כתב שאור, דאי לא כתביה ונמר ממנך הוה אמינא דיו לבא מן הדין להיות כגדון ולא מיתייב עליה אלא כשיעורא רבה, להכי כתביה לחמנא לאיוביה אמיתי, דאיכא בפחות מכזית ליכא למימר, דלא תהא ראיה תמוהה מאכילה, דקתם אכילה בכזית, על כרחך החמור בכזית והקל ביותר מכזית (יומא עט:). **ובית הלל צריכי.** דאם מתכריה לא ילף (פסחים ה:). **אבל שאור שאין ראוי לאכילה.** דלא אתי למיכליה (שם כג.). **צריך שיתן עפר למטה.** עפר תיחוח ולא על קרקע קשה (חולין פג.) דאם הקרקע קשה לא מיקרי עפר (שם לא.). **עפר לא נאמר אלא בעפר.** עפר משמע דלא בעי עפר אלא בכיסוי, בעפר משמע כולו עניוף בעפר תיחוח (שם פג:) משמע כולו טמון בעפר (שם לא.).

מוסף תוספות

א. דכתיב [ויקרא כג, כט] והנפש אשר לא תענה דבעינן כותבת הגסה דבהכי מייתבא דעתי' דאינשי. תר"ש.

מסורת הש"ס

והא קא עביד גומא. וחייב משום בנין: **פטור עליה.** כדמפרש טעמא בפ"ק דחגיגה [ד] דכיון דאינו צריך אלא לעפרה ולא לגומא אינו בונה ולא חוטם אלא מקלקל וכל המקלקלים פטורים: **מאן דכר שמיה.** דקאמר שאפר כו' דמשמע דיהיב טעמא למילתיה דלעיל: **שהוסק מערב י"ט.** מאתמול דעתיה עליה לכל מילי: **אבל הוסק ביו"ט.** דליכא למימר דעתיה עליה מאתמול אסור: **ואם ראוי לצלות בו בילה.** שיש עדיין רמץ חם: **מותר.** דמאתמול בעודם עצים היו מוכנים להסק ולבשל ולצלות ועודנו בתשמישו זה ואיידי דחזי להסוקי ביה מידי לצליית בילה שקיל ליה נמי ומנח ליה על הדס: **הכנים עפר.** הרבה במקום אחד לצורך גנתו או לצורך חורבתו לשוטתן בהן מותר לכסות בו דכל זמן שהוא צבור דעתיה עליה לכל צרכיו: **מכנים אדם מלא קופתו עפר.** בתחתם ונותנו במקום אחד ועושה בה כל צרכיו ולא אמרינן בטלה לה לגבי קרקע הבית איידי דזוטרא: **והוא שיחד לה בו'.** ולא שתהה דמוכחא מילתא דלצרכיו קא בעי לה. ובעפר תיחוה קאמר שאינו מתוסר לא חפירה ולא כתישה אלא הכנה: **בו.** ספק היה ספק בהמה: **אין שוחטין אותו ביו"ט.** משום דשמא חיה הוא וצריך כסוי והוא אינו יכול לכסותו ביו"ט דדקתני: **ואם שחטו אין מכסין את דמו.** דשמא בהמה הוא ואין בו מלות כסוי ואין מטלטלין **העפר לכך: ואם איתא.** דיש עפר שמוכן לכל צרכי אדם אפי' הוא בהמה לכסייה: **דדרב יהודה.** אם הכנים קופת עפר: **ה"ג ונטעמיך לכסייה בדקר נעוץ או באפר כירה.** דהא בהדיא תנא במתני' דמוכן הוא: **אפילו ודאי נמי.** דהא כב"ה קי"ל דאסרי ואפילו דיעבד בלא דקר נעוץ: **לא מבעיא קאמר.** הא דנקט כוי אין שוחטין כל שכן חיה גמורה הטעונה כסוי והוא אינו יכול ולרבותא אשמעינן כוי ולא מיבעיא ודאי: והא

בעפר תיחוה והא קא עביד גומא. תימה דמשמע דשייך גומא אף בעפר תיחוה ובשבת פרק כירה (דף נט. סס) אמרי' אין טומנין ביצה בחול [מ] (רש) אמר גזרה שמא יטמין בדמן [נ] (ור' זרלא) אמר גזרה שמא יזיז עפר ממקומו [ס] מאי בינייהו אליבא בינייהו עפר תיחוה פירוש למ"ד שמא יטמין בדמן דליכא למגזר אבל למ"ד שמא יזיז אין כאן משום שמא יזיז וי"ל דהתם מיירי שכל המקום סביב עפר תיחוה וכשמגביה הבילה אז נופל הקרקע ואין ניכר כאן שום גומא אבל הכא מיירי שהוא קשה סביב והעפר תיחוה באמצע ומ"כ כשמגביה [ע] [פ] (הבילה) נכרת הגומא: **ואינו צריך אלא לעפרה פטור.** משום [צ] דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה ופטור עליה ותימה דמ"כ פטור אבל אסור לכתחלה וי"ל דמשום שמחת י"ט מותר אפילו לכתחלה ומ"ת אם כן למה לי דקר נעוץ וי"ל דמ"מ בעינן שיהא מוכן מערב יום טוב [א]: **הכי קאמר ואפר כירה מוכן הוא.** ותימה דאמרי' בפרק כסוי הדם (חולין דף פח: וסס) ב"ש אומרים אין מכסין באפר דאפר לא מקרי עפר והיכי [ר] קאמר הכא דאפר מוכן הוא לעשות כסוי לכ"ע דהא קתני ליה גבי שוון במתני' וי"ל דמלתא דהכא באפי נפשה קאמר דבה כלומר ואפר כירה מוכן הוא לענין טלטול שאר דברים כגון לכסות בו צואה וכיוצא בו אבל לא קאי אכסוי דלעיל כלל מ"ע י"ל דהתם מיירי באפר אוכלין דאינו דאינו מגדל ממחין הלכך הואיל ואינו מגדל ממחין אין מכסין בו אבל הכא מיירי באפר עצים דמגדל ממחין ואע"פ דלא מקרי עפר מכסין בו דקאמר דבר המגדל ממחין אע"ג דלא אקרי עפר ואי אקרי עפר בשום מקום אע"ג דלא מגדל ממחין מכסין בו דתניא היה הולך במדבר ואין לו עפר לכסות שותק דינר זהב ומכסה בו היה הולך בספינה ואין לו עפר לכסות שורף עליתו ומכסה בו ופריך אשכחן אפר דמקרי עפר שנאמר ולקחו לטומה מעפר שרפת החטאת ולכך שורף עליתו ומכסה בו אלא דינר זהב מנא ליה ומשני דכתיב ועפרות זהב לו (איוב כח) ועל כרחך עפרות זהב ושריפת עלית לא מגדלי ממחים ולכך הוצרך הספוק לומר דמקרו עפר דכל דבר המגדל ממחים מרבינן התם מקרא דוכסהו (ויקרא יז) אע"ג דלא אקרו עפר כגון נסורת של מרשים דקה ועשורת של פשתן דקה ושמיקת כלי מתכות וא"כ אפר הכירה ומזל הדק ועשורת של פשתן וסיד ומגופה שכתשן מותר לכסות: **אמר רב יהודה לא שנו אלא שהוסק מערב י"ט וכו'.** נראה דהכי הלכתא דהא מייתי ליה סייעתא מברייתא ועוד דליכא מאן דפליג דאפי' ר"ש מודה דהאי דהוסק ביו"ט דולד גמור דמעיקרא עצים והשתא אפר והואיל כמיא בעינא מבלע בליעי ב (עירובין דף מה:) [ד] דמודה ר"ש ור"ת ואנו הילך אנו מסלקין אפר הכירה ביו"ט לאפות הפשטיד"ה אע"ג שאין ראוי לצלות בו בילה ואומר הר"ר יצחק דמוקלה אינו אסור לטלטל ביו"ט בשביל אוכל נפש ושמחת י"ט ורחיה מדלקמן פרק אין צדין (דף כח:) [ה] ובירושלמי מפרש דהכא מיירי בשלא שחט אבל שחט שרי אע"ג שהוסק ביו"ט שלא לעקור מלות כסוי: **ואמר רב יהודה מכנים אדם מלא קופתו עפר וכו'.** ות"ת מה בא להוסיף על הברייתא דקתני אפי' הכנים לגנתו או לחורבתו וכ"ש מלא קופתו וי"ל דאפי' רש"י ניחא דכשהכנים עפר לגנתו מיירי שהכנים הרבה ביחד וכל זמן שהוא צבור דעתו עליו לכל צרכו ואינו בטל אגב קרקע אבל הכא מיירי שלא הכנים הרבה רק מלא קופתו מעט (מפני) עפר וס"ד דיבטל אגב קרקע ת"ש י"ל דהתם לא מיירי רק לכסות בו אבל שאר צרכיו לא והכא אשמועינן דהואיל ומלא קופתו עפר עדיד בו כל צרכו: **ואי איתא לכסייה בדרב יהודה.** משמע דקאי אסיפא וכן פי' רש"י בסמוך בהדיא דקאי אסיפא ועל כרחך צ"ל דקאי אסיפא דאי קאי אריש אמאי פריך לכסייה בדקר נעוץ הא ב"ה סבירא להו דלכתחילה לא ישחוט וכו' וכי פריך הש"ס ולעדיד כב"ש אבל תימה מדפריך בסמוך והא סיפא וכו' מכלל דעד השתא מיירי בריש וי"ל דלעולם קאי אריש ולא גרסינן בדקר נעוץ אלא גרס לכסייה באפר כירה עוד י"ל דלמה שפירש ר"ת לקמן (דף ט: ד"ה אמר ר"י) ניחא דפירש שמוחלפת השיטה דבית הלל אומרים יחפור בדקר ויכסה וב"ש אומרים לא ישחוט והשתא פריך אליבא דבית הלל: **אי הכי מאי אירא ספק אפי' ודאי נמי.** תימה מאי אי אמרת בשלמא שייך הכא [מ] אפי' כי ליתא דרב יהודה שייך להקשות הכא לכסייה בדקר נעוץ וכו' ולריך לשנויי דלית ליה [ג] וי"ל דהכי פי' אי אמרת בשלמא דלית ליה דרב יהודה לא קשיא ליה אברייתא דאיכא למימר דלית ליה דקר נעוץ ואפר כירה דבני אדם לא שכיחי שיש להם דקר נעוץ ואפר כירה שהוסק מערב י"ט ודרב יהודה אית ליה שיש לו עפר מזומן דשכיח הוא טפי ומ"מ אין לכסות כדרב יהודה בעפר דליתא לדרב יהודה ואין הלכה כרב יהודה ואין להקשות מאי אירא ספק וכו' הואיל וליתא לדרב יהודה ודקר נעוץ ליתא דהא ודאי ליתא לדרב יהודה לענין שמכסה בו כשהוא ודאי מיה או עוף אבל מה שאמר רב יהודה ועושה בו כל צרכו לא סבירא לן כותיה ולא שרי לכסויי בו כוי אבל כיון דאיתא לדרב יהודה צריך ליה לשנויי דלית ליה כל הני ואפי' עפר מזומן אין לו ואם כן אפי' ודאי נמי:

והא

[א] **בעפר תיחוה והא קא עביד גומא כדר' אבא** [ב] **דאמר ר' אבא** [ג] **החופר גומא בשבת ואינו צריך אלא לעפרה פטור עליה: שאפר כירה מוכן הוא: אפר כירה מאן דכר שמיה אמר רבה הכי קאמר ואפר כירה מוכן הוא אמר רב יהודה אמר רב** [ד] **לא שנו אלא שהוסק מערב יו"ט אבל הוסק ביום טוב אסור ואם ראוי לצלות בו ביצה מותר תניא נמי הכי כשאמרו אפר כירה מוכן הוא לא אמרו אלא שהוסק מערב יו"ט אבל הוסק ביום טוב אסור ואם ראוי לצלות בו ביצה מותר** [ה] **הכנים עפר לגנתו ולחורבתו מותר לכסות בו** [ו] **ואמר רב יהודה** [ז] **מכנים אדם מלא קופתו עפר ועושה בה כל צרכו דרש מר זוטרא משמיה דמר זוטרא רבה** [ח] **והוא שייחד לו קרן זוית מיתיבי** [ט] **כוי אין שוחטין אותו ביו"ט ואם שחטו אין מכסין את דמו ואי איתא לכסייה כדרב יהודה ולטעמיך לכסייה באפר כירה או בדקר נעוץ אלא דלית ליה הכא נמי דלית ליה אי הכי מאי אירא ספק אפילו ודאי נמי לא לא מבעיא קאמר לא מבעיא ודאי דלא לשחוט אבל ספק אימא משום שמחת יו"ט לשחוט ולא לכסייה קמ"ל**

והא

עין משפט נר מצוה

נד א מיי' פ"ב מהל' יו"ט הלכה יח סמג לאוין עה טוש"ע ס"ח סי' תלח סעיף יד:

נה ב מיי' פ"ל מהל' שבת הלכה יח:

נו ג מיי' פ"ב מהלכות יו"ט הלכה יח סמג סס טוש"ע שם סעיף טו:

נז ד טוש"ע שם סעיף מח:

נח ה ו מיי' שם ופ' כ"ה מהלכות שבת הלכה כב טוש"ע ס"ח סי' תלח סעיף ח וסי' שם סעיף לח:

נט ז מיי' פ"ג מהלכות יו"ט הלכה ל [ופי"ד מהלכות שחיטה הלכה ד] טוש"ע שם סי' תלח סעיף יח [וטוש"ע יו"ד סי' כח סעיף ג]:

רבינו חננאל

פיסקא ואפר הכירה מוכן הוא. תניא כשאמרו אפר כירה מוכן לא אמרו אלא שהוסק מערב"ט, אבל אם הוסק ביו"ט אסור. ואם ראוי לצלות בו ביצה מותר. הכנים עפר לגנתו ולחורבתו מותר לכסות בו. אמר רב יהודה מכנים אדם מלא קופתו עפר ועושה בו כל צרכיו. **ואסיקנא** והוא שייחד לו קרן זוית. ואותבינן עליה מיהא כוי אין שוחטין אותו ביו"ט ואם שחטו אין מכסין את דמו, ואם איתא ליכסייה כדרב יהודה, כלומר בעפר שהכנים. ודחינן ולטעמיך ליכסייה בדקר נעוץ או באפר הכירה, אלא דלית ליה אחד מהן לא עפר ולא דקר נעוץ ולא אפר הכירה. אי הכי אפילו צבי או עוף ודאי לא ישחוט שאין לו במה לכסות את הדם. [ו] (ושנינן דלא מיבעיא קאמר וכו').

[ו] נראה לתקן וכ"ל.

מסורת הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה בעפר וכו' כשמגביה העפר ניכרת הגומא:

מוסף רש"י

החופר גומא בשבת. בונה בנין הוא, ואם אינו צריך לה אלא לטעול את העפר, אף על פי שהבנין בטוי אינו חייב משום בונה (חגיגה י.) ואין כאן משום בנין בבית, דקלקול הוא ומלריעה נמי לא חזיא, אבל משום בונה (שבת עג:). **מכנים אדם מלא קופתו עפר.** לכסות בו צואה וזוק ומעברה העפר בביתו לארץ ומוטלו תמיד לכל צרכיו (שבת נ). **והוא שייחד לו קרן זוית.** דהוי כמוכן ועומד לכך, אבל נתנו באמצע בימו למדרס רגליו, הרי הוא בטל לגבי קרקעית הבית ומוקצה ואסור (שם). **כוי אין שוחטין אותו ביו"ט.** משום דלמא בעי כסוי ומספקא לא מתלינן יו"ט אם שחטו (חולין פב: וכעי"ז שם עט:).

מוסף תוספות

א. דמוקצה גמור לא רצו להתיר משום שמחת י"ט. תר"פ. ב. דהמים בעבים לא מינכרי, הוה להו כדבר מחודש לגמרי. רשב"א עירובין מה: ד"ה ומיפ. ג. ואז שייך להקשות מאי אירא ספק וכו'. תר"פ.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ביצה פרק ראשון ביצה

והא מדקתני סיפא ואם שחטו וכו'. ואם תאמר אמאי לא פריך אי לית ליה פשיטא דאין שוחטין דבמאי יכול לכסות ופירש הקונט' דאי קאי אריש הוה אמינא דלשחוט ולא לכסייה משום שמחת י"ט אלא אסיפא דקתני אין מכסין אי לית ליה חדא מהני אילטריך למימר אין מכסין אותו השתא ואלו אין אנו מכסין כד"ה לאסרי אפי' דיעבד אלא דקר נעוץ ספק מבעיא אלא שמע מינה בדאית ליה דודאי מכסין אבל ספק לא והדר קושיא לדוכתין לכסייה כדרב יהודה או באפר כירה: **סוף** סוף יו"ט **עשה ולא תעשה אלא אמר רבא וכו'.** ומימה דהכא משמע לרבא דאית ליה עשה ולא תעשה מדדחיק נפשיה לשנויי ובפרק במה מדליקין (שבת דף כד: ושם) אמר רבא הוא ולא מכסייו לבדו ולא מילה שלא בזמנה ורב אשי אמר יום טוב עשה ולא תעשה וכו' משמע דרבא לית ליה ההוא טעמא וי"ל דגמרא דחיק נפשיה לאוקומי מילתא דרבא אליבא דהלכתא די"ט עשה ולא תעשה אע"ג דרבא עצמו לית ליה האי סברא: ט

תני ר' זירא לא כוי בלבד אמרו וכו'. וא"ת וכי יש כח ביל תעשה יש כח ביכס: מ

גלגל

והא מדקתני סיפא ואם שחטו אין מכסין את דמו מכלל [6](דרישא) בדאית ליה עסקינן אלא אמר [7]רבה אפר כירה מוכן לודאי ואין מוכן לספק לספק מאי טעמא לא דקא עביד גומא ודאי נמי קא עביד גומא אלא כדר' אבא הכא נמי כדר' אבא אלא ספק מאי טעמא דלמא עביד כתישה ודאי נמי נגזור משום כתישה ודאי כי קא עביד כתישה אתי עשה ודחי את לא תעשה אימר דאמרינן [8]אתי עשה ודחי את לא תעשה כגון מילה בצרעת א"נ סדין בציצית דבעידנא דקא מעקר לאו קא מוקים לעשה הכא בעידנא דקא מעקר לאו לא מוקים עשה הא לא קשיא דבהדי דכתיש קא מכסי סוף סוף [9]יום טוב [10]עשה ולא תעשה הוא ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה אלא אמר רבא אפר כירה דעתו לודאי ואין דעתו לספק ואזדא רבא לטעמיה דאמר רבא הכנים עפר לכסות בו צואה מותר לכסות בו דם צפור דם צפור אסור לכסות בו צואה נהרבלאי אמרי אפילו הכנים עפר לכסות בו דם צפור מותר לכסות בו צואה אמרי במערבא פליגי בה ר' יוסי בר חמא ור' זירא ואמרי לה רבא בריה דרב יוסף בר חמא ור' זירא חד אמר כוי הרי הוא כצואה וחד אמר כוי אינו כצואה תסתיים דרבא הוא דאמר כוי הרי הוא כצואה דאמר רבא הכנים עפר לכסות בו צואה מותר לכסות בו דם צפור דם צפור אסור לכסות בו צואה תסתיים רמי בריה דרב ייבא אמר [11]כוי היינו טעמא דלא מכסינן גזירה משום התרת חלבו אי הכי אפילו בחול נמי בחול אמרי לנקר חצרו הוא צריך שחט באשפה מאי איכא למימר בא לימלך מאי איכא למימר אלא בחול [12][אי נמי] מספקא אמרי ליה רבנן זיל טרח וכסי ביום טוב אי מספקא מי אמרי ליה רבנן זיל טרח וכסי תני רבי זירא [13]לא כוי בלבד אמרו אלא אפילו שחט בהמה חיה ועוף ונתערבו דמן זה בזה אסור לכסותו ביום טוב אמר רבי יוסי בר יאסיניאה [14]לא שנו אלא שאין יכול לכסותו בדקירה אחת אבל יכול לכסותו בדקירה אחת מותר פשיטא מהו דתימא נגזר דקירה אחת אטו שתי דקירות קמ"ל אמר [15]רבה [16]שחט צפור מערב יו"ט אין מכסין אותו ביו"ט

גלגל

לצור. שיש לו לשחוט ביום טוב דכיון שהזמינו לספק כל שכן לודאי: **אסור לכסות בו לואה.** אם יש לו תינוק קטן והטיל לואה ביום טוב. מאי טעמא דס לצור ודאי היה לו שישחטנו ויהא צריך כסוי אבל הלואה ספק הוא אם יארע במקום המאוס לו ודעתו לודאי ולא לספק: [17]**מותר לכסות בו לואה.** כיון דאזמניה אזמניה דהא נמי קרוב לודאי: **נהרבלאי אמרי.** בסנהדרין (דף יח:) מפרש דהוא רמי בר [18]בריבי: **לוי הרי הוא לצואה.** המכנים עפר לכסות בו לואה מותר לכסות בו דם כוי דזה וזה ספק: **וחד אמר אינו לצואה.** והמכנים עפר לכסות לואה אסור לכסות בו דם כוי דכוי לגבי לואה כספק לגבי ודאי דלואה תינוק שכיחא וקרובה לודאי: **אסתיים דרבא הוא דאמר.** לואה כספק וכוי מותר בהזמנת לואה: **דאמר רבא הכנים עפר לכסות בו לואה מותר לכסות בו דם לצור דם לצור אסור לכסות בו לואה.** אלמא ספק הוא: **משום הפרת חלבו.** דאי אית לכסוייה אתי למימר היא הוא: **בחול אמרי לנקר חצרו יו'.** הרואה אומר לא מפני שטעון כסוי אלא כדי לנקר חצרו מכסהו: לא גרסינן **וליטעמיך** אלא הכי גרסינן **בא לימלך מאי איכא למימר.** מי שיש לו כוי ובא לימלך לחכמים אם צריך לכסותו ובחול והם מוריה לו שצריך כסוי: **מאי איכא למימר.** איכו גופיה אתי למימר היה הוא דהא מצרכו ליה כסוי: **אלא** לא גרסינן: **בחול אי נמי ספקא הוא כו'.** כלומר בחול זה שהורוהו לכסות לא מחזיק ליה בהיה ודאית דמימר אמר אי נמי מספקא להו לרבנן אי היה אי בהמה אמרי ליה זיל טרח וכסי כו': **אמרי ליה** גר': **לא כוי בלבד אמרו.** דאין מכסין ביום טוב דדין הוא שלא יכסוהו שמא בהמה היא וטרח טרחא דלא מצוה ואפילו באפר הכירה: **אלא אפי' שחט כו'.** דאיכא חד דטעון כסוי אפי' הכי אין מכסין משום דקא טרח נמי בחל בהמה: **פשיטא.** דהא לא טרח בשביל בהמה מידי: **אין מכסין אותו ביו"ט.** דהיה לו לכסות מבעוד יום ומשום אמנועי משום שמחת יום טוב ליכא דמשום דלא מכסי דס לא מתסר לפור באכילה:

גלגל

ם א מיי' פ"ז מהלכות יו"ט הלכה ב סמג עשין לג לח עד:

סא ב מיי' פ"ג מה הלכה ז טוש"ע ח"ח סי' תלח סעיף יח:

סב ג ד מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעיף יט:

סג ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף כ:

רבינו חננאל

ודייקינן מסיפא מדקתני אם שחטו אין מכסין את דמו, מכלל דאית ליה במה לכסות. ופריק רבה אפר כירה מוכן הוא לכסות בו דם של ודאי ולא דם כוי שהוא ספק חיה, מאי טעמא דילמא אתי למיעבד כתישה. אי הכי ודאי נמי ניגזור דילמא אתי למיעבד כתישה. ודחינן ודאי אפילו אי עבד כתישה שרי, מאי טעמא אתי עשה דושמחת בחגך ודחי את לא תעשה כל מלאכה. ואקשינן אימור דאמרינן אתי עשה ודחי לא תעשה, כגון מילה בצרעת, או סדין בציצית, דבעידנא דמיעקר לאו מקיים עשה. לאו בצרעת מנין, דכתיב השמר בנגע וגו', וכל השמר לאו הוא, ובקציצת הצרעת בערלה מתקיימת המילה וביום השמיני ימול בשר ערלתו שהוא עשה, אבל הכא בעידנא דעקר ליה לאו דלא תעשה כל מלאכה, וכתישה היא מלאכה בעצמה, לא מקיים עשה דכיסוי. ופרקינן הא לא קשיא בהדי דכתיש מכסה, כלומר שוחט וכותש והדם שותת סביבות הדקר. ואקשינן עוד מכדי יום טוב עשה ולא תעשה הוא, כלומר עשה שבתון ולאו כל מלאכת עבודה לא תעשו, ושמחת [6] יו"ט עשה בלבד הוא, ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה. ופרקינן אלא אמר רבא לעולם כשיש לו אפר כירה וכיוצא בה, מיהו הני מוכנין הן לודאי, מ"ט דדעתו לודאי ולו הכינו ואין דעתו לספק, לפיכך אין מכסין בו דם הכוי באפר הכירה. ואזדא רבה לטעמי' דכל מידי דדעתיה עליה ולו הכינו שרי, דאמר רבא הכנים עפר לכסות בו צואה, מותר לכסות בו דם ציפור, מאי טעמא דהא לנקות חצרו בעי, כ"ש הכא דאיכא תרתי ניקוי ומצות כסוי. אבל הכניסו לכסות בו דם ציפור, אסור לכסות בו

---

[6] לאוקומי גלאה פשוט דקך עשה דקאמרינן דדמי לג"ם היינו עשה דכיסוי הדם וכמו שפרש"י ותכי רבינו ל"ע ועוד דא"כ בספק נמי איכא עשה זו ומלוה לישב.

---

[6] ס"א ל"ג, [7] נ"ל רבא, [8] שבת קנב: כתובות מ, [9] [שבת כה.], [10] ס"א ל"ו [11] [ש ספרים דגרסי רב עי' בגא"ש], [12] [ע"א], [13] [ויקרא יב], [14] [לכסות בו כל"ל], [15] [ל"ה מותר אחר ד"ל הרבלאי], [16] ס"ל בריבי וכ"ה גי' הערוך, [17] [עי' תוס' שבת כד: בד"ה ולא], [18] [בדאיתא ביבמות ל.].

רבינו חננאל (המשך)

צואה. נהרבלאי אמרי כו', ופשוטה היא. רמי בריה דרב יימר אמר כוי היינו טעמא דלא מכסינן, גזרו גזירה מפני הרואה, שאם תתיר לו לכסות דם הכוי ביו"ט, הרואה אומר ודאי חיה היא ויתיר חלבו. ואם תאמר בחול נמי, בחול ליכא למיחש בהאי מילתא דאמרי ספק הוא, ומפני הספק אמרו רבנן טרח וכסה, אבל ביו"ט מספק לא אמרו טרח וכסה שמצוה הבאה בעבירה היא, הילכך לא גזרינן כסוי דם הכוי בחול. תני ר' חייא לא כוי בלבד אמרו, אלא שחט בהמה חיה ועוף ונתערב דמן אסור לכסותן ביו"ט. ואם יכול לכסות כל הדם של אלו בדקירה אחת מותר, ולא גזרינן דקר אחד אטו שתי דקירות. אמר רבה שחט ציפור מערב יו"ט. ופשע ולא כסהו אין מכסהו ביו"ט, שכל דבר (שאי) [ש]אפשר לו לעשותו מערב יום טוב ולא עשאו, אינו דוחה את יום טוב.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

גלגל עיסה מערב י"ט מפריש ממנה חלתה ביו"ט. ואע"ג דתנן לקמן (דף לו:) אלו הן משוס שבות אין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט והא נמי כתרומת דגן דמיא שהיה יכול להפרישה מערב י"ט אפילו הכי מפרישין אלא גזרו על תרומת עיסה שהרי מותר לגלגלה ביו"ט ולאפותה כדי לאכול פת חמה: **אין מפרישין הימנה.** דלא התירו להפרישן חלה אלא בעיסה שנתגלגלה בי"ט אבל זו היה לו להפרישן מערב יו"ט בתרומת דגן ופירות: (ג) **תלה [ח"ן].** חלה טורטי"ל. חלה שמרימין מן העיסה שבאולה לארך הואיל ואינה מן התורה כדקיימא לן בקדושין (דף לו:) כל מצות התלויה בפירות הגדלים בארץ אינו נוהג אלא בארץ: **אוכל והולך.** כל הפת ומשייר כדי חלה ומפרישה בתחלונה. אלמא הפרשתה אלא לצורך היא ולא הויא הפרשה והמפרש בי"ט אינו כמתקן לתסר כשאר הגבהת תרומה דגזור בה רבנן מפני שנראה כמתקן: **מי לא מודה שמואל.** אע"פ שאינו צריך להפרישה שאם קרא עליה שם אחל עליה שם חלה ואסורה לזרים אלמא שם תרומה עליה ואיתא בכלל אין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט: **מתני' אין מוליכין את הסולם.** קס"ד[1] סולם המיוחד לכך ומיכר שהוא של שובך וטעמא דב"ש (ג) מפרש בגמרא דאסרי ואע"פ שהוא ליטול גוזלות לשמחת י"ט: **מחלון לחלון.** באותו שובך עצמו שכן דרך שובך להיות בו מחילות הרבה קן לכל זוג וזוג וחלון לכל קן וקן: **גמ' הרואה.** שהוא מוליכו אומר להטיח גגו הוא צריך והרי הוא עושה מלאכה ביום טוב: **להטיח.** שהיו טחין גגותיהן בטיט לפי שלא היו משופעין אלא עשויין כמין תקרת עליה ומשתמשין בהן לפיכך טחין אותן ומשפעין הטיח לצד הכתלים שיזובו מימיו: **שובכו מוציא עליו.** שובכו של סולם מוציא שהוא ניכר שהוא של שובך: **מופר.** שהרי אין אדם רואהו: **והאמר רב יהודה אמר רב זו'.** וקשיא דרב אדרב חנן. ואע"ג דרב אמורא הוא מקשי מינה מפני שרבן של כל בני הגולה היה בדורו חוץ משמואל: **פנאי היא.** איכא תנא דקאי כוותיה: **שובתן בחמה.** מי שנשרו כליו בדרך במי גשמים שוטחן בחמה והן נגבין מאליהן: **אבל לא לנגד העם.** שלא יאמרו כבסן בשבת. אלמא מידי דמשוס מראית העין מותר במקום צנוע: **לימא רב דאמר כב"ש.** לרב חנן קא פריך דאוקי לה בדבית הלל ברה"ר אסרי וברשות היחיד שרו א"כ לרב חנן רב דאמר כל מקום שאסקו כו' דאמר כב"ש במתני' הא ודאי לא שביק ב"ה ועביד כב"ש ועל כרחך לבית הלל אפי' ברשות הרבים מותר משוס דשובכו מוכיח עליו דאי ברה"ר אסור וברשות היחיד שרי לא הוה אמר רב להא שמעתא: **פנאי היא.** כלומר אמר לך רב חנן ודאי רב סבר בדבית הלל אפילו בר"ה שרו ופליג עלי ואנא דאמרי כי האי תנא דאמר שוטתן בחמה דלית ליה דרב וההוא ברשות היחיד ורבי אליעזר ור"ש דסבירא להו כרב מוקמי שריותא בדבית הלל דמתניתין ואפי' ברה"ר דקא סברי שובכו מוכיח עליו וב"ש לית להו שובכו מוכיח עליו ואסרי אפי' בחדרי חדרים. י"מ דלרב קא פריך ואמר לך רב תנאי היא ולאו אנלא היא דאמרי רבותייהו דרבי אליעזר ור' שמעון במקום בית הלל הא ב"ש נמי טובא הוו ואין הלכה כמותן:

מתניתין

מ"מ פריך שפיר כיון דרב גדול היה בדורו וראש ישיבה לישראל אור משמואל אין סברא[2] דרב חנן פליג עליה: **ורב בבית שמאי.** פרש"י ומקשה לרב חנן דמוקי דבית הלל לית להו דרב וברה"ר דברי הכל אסור ואפילו ב"ה אסרי וברשות היחיד שרו (ואדרבה) רב לא יאמר הכי דלא יאמר דלא כהלכתא אלא יאמר דב"ה שרו אפילו ברה"ר דשובכו מוכיח עליו ודלא כוותך ומשני תנאי היא כלומר רב חנן אמר לך אין הכי נמי דרב סבר דבית הלל שרו ברה"ר ופליג עלי ואנא דאמרי כי הוהא תנא דשוטתן דלית ליה דרב וההוא תנא מוקי לה בית הלל כוותיה דלא התירו אלא ברשות היחיד וי"מ דלרב קא פריך ואמר לך תנאי היא ולאו אנלא היא דאמרי אבותייהו דרבי אליעזר ור"ש לגבי בית הלל הא ב"ש נמי טובא הוו ואע"פ כן אין הלכה כמותם: **ולא** רחצם, ר' אלעזר ור' שמעון אוסרין, ורב לדברי אילו קאמר.

גלגל עיסה מערב יו"ט מפריש ממנה חלתה ביום טוב אבוה דשמואל אמר אפילו גלגל עיסה מערב יום טוב [א]**אין מפריש ממנה חלתה ביו"ט לימא פליגא דשמואל אדאבוה (דשמואל) דאמר שמואל** [ב]**חלת** (ד) **חוצה לארץ אוכל והולך ואח"כ מפריש אמר רבא מי לא מודה שמואל שאם קרא עליה שם שאסורה לזרים: מתני' ב"ש אומרים אין מוליכין את הסולם משובך לשובך אבל מטהו מחלון לחלון וב"ה מתירין: גמ' אמר רב חנן בר אמי** [ג]**מחלוקת ברשות הרבים דב"ש סברי הרואה אומר להטיח גגו הוא צריך וב"ה סברי** [ד]**שובכו מוכיח עליו אבל ברשות היחיד דברי הכל מותר איני והא** [ה]**אמר רב יהודה אמר רב** [ה]**כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור תנאי היא דתניא** [ו]**שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם ר'** [ז]**(אליעזר) ור' שמעון** [ח]**אוסרין איכא דאמרי אמר רב חנן בר אמי מחלוקת ברשות היחיד דב"ש אית להו דרב יהודה אמר רב וב"ה לית להו דרב יהודה אמר רב אבל ברשות הרבים דברי הכל אסור לימא רב דאמר כב"ש תנאי היא דתניא שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם רבי** [ט]**(אליעזר) ור"ש אוסרין**

מתניתין

דסברא זו פשוטה ולכך נראה עיקר כדפי' לעיל דאפי' בא"י מתיר רבה ואבוה דשמואל אסר אפי' בחו"ל ומדע דהא ודאי הירושלמי מייירי בא"י ואפילו הכי לא קא אסר אלא היכא דלא אבד ערם שרי דהיינו גלגל ונראה דהלכה כרבה דהוא בתראה ודוקא גלגל שלא נגמרה ליפתה לגמרי דאי נגמרה לגמרי אפילו רבה מודה דאין מפרישין אותה בי"ט והכי (ד) נמי איתא בירושלמי כל הלש עיסה מע"ט אין מפרישין חלתה בי"ט וקאמר לא אין ערם לא וה"פ דוקא לא דנגמרה מערב י"ט אין מפרישין אבל ערם לא דלא נגמרה הלישה מערב י"ט מפרש והכא נמי מייירי בגלגל שהוא כמו ערם והיכא דשכח ולא הפרישן מן הפת מע"ט קי"ל דחלת חו"ל אוכל והולך ואח"כ מפרש וא"כ ישייר מן הפת מכל אחד ואחד ואוכל השאר ולמחר יפרישן חלה ולריך שתהא גדולה כדי שיהיה לה הכירא אחר הפרשה דכתיב (במדבר טו) ראשית דבעינן שיהיו שיריה ניכרין והיכא דאפה בעריבה מלאה עיסה מערב י"ט ושכח ולא הפרישן חלה מערב י"ט ישייר פת אחת בשביל כולם עד למחר מפני שגבלן כאחד אבל במלות בערב הפסח אם שכח ולא הפרישן לריך לשייר מכל אחת ואחת מפני שגיבולן כל אחת ואחת בפני עצמה ולמחר יניח כל התתיכות בסל אחד ומלרפן לחלה ויפרישן מן כולם אחת ומיהו אם ירלה לעשות דבר קל יעשה מלה אחת ויאפה אותה וילרפם ויפרישן [מאחת עלן] כל האחרות אגב אותה מפני שחיובה בא עכשיו: **אין מוליכין הסולם.** תימה אפי' הכין אותם מאתמול מ"מ אית בהו משוס לידה דאמרינן לקמן (דף כד.) הלד יוני שובך [ויוני עליה] חייב וי"ל דמיירי בקטנים שלא פרחו [ז]: **והאמר רב יהודה אמר רב.** אף על גב דרב היה אמורא אר"ח אמר רב על כל החכמים אלא על אותן שאוסרין משום [ב] מראית העין, אמר שאוסרין אפילו בחדרי חדרים, ועל זולתם לא אמר, דתניא שוטחן בחמה הבגדים שנשרו, אבל לא כנגד העם, דאתי למימר היום

גלגל עיסה מערב י"ט מפריש חלה ביו"ט. פרש"י דאע"ג דאין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט והא נמי כתרומת גורן דמיא שהוא היה יכול להפרישם מע"ט דהא מאתמול התחיל זמנה להפרישם דתנן (חלה פ"ג) מאימתי חיוב חלה משגלגל אפילו הכי מפרישין לה אלא גזרו על תרומת עיסה שהרי מותר לגלגל ביו"ט ולאפות פת חמה ואז מותר להפרישם ממנה חלה כיון שביו"ט נלוות א"כ לא היה הפרשת חלה בכלל איסור הגבהת תרומה ואפי' כשגגלה מבעוד יום עי"ל דאפי' הירושלמי איתא דקמיירי אלא גמר הלישה מע"ט ואע"ג דסוף סוף היה יכול להפרישם מבעוד יום משעת גלגול מכל מקום אחר שנגמרה הלישה ביו"ט הוה ליה כאילו נעשית כל הלישה ביו"ט שרגילות אלא להפרישם חלה עד גמר הלישה ולעולם הפרשת חלה הוי בכלל הגבהת תרומה היכא דהיה לו להפרישם מאתמול אבל לא מצי למימר דלהכי מחלק בין כסוי משוס דגבי כסוי לא ממנע משמחת י"ט דאין הכסוי מעכב האכילה אבל הפרשת חלה מעכב אכילה דזה אינו דהא מיירי הכא באופה לאחר כדאמר בסמוך וא"כ אוכל ואחר כך מפרישם דמשמע דליכא מאן דפליג בזה ובתוספתא פי' דטעמא דרבה דמיירי באופה לאחר ולא מחזי כמתקן כיון שבלאו הכי יוכל לאכול אבל בא"י מודה רבה ואין נראה דמשמע בסמוך דלא שייך כלל לומר זה הטעם דקאמר מי לא מודה שמואל שאם קרא וכו' א"כ כיון דשם חלה עליה מיחזי כמתקן ומשמע לפי הלשון דרבה ואבוה דשמואל אסר אפי' אחו"ל ומדע דהא ודאי הירושלמי מייירי בא"י ואפילו הכי לא קא אסר אלא היכא דלא אבד ערם שרי דהיינו גלגל ונראה דהלכה כרבה דהוא בתראה ודוקא גלגל שלא נגמרה ליפתה לגמרי דאי נגמרה לגמרי אפילו רבה מודה דאין מפרישין אותה בי"ט והכי (ד) נמי איתא בירושלמי כל הלש עיסה מע"ט אין מפרישין חלתה בי"ט וקאמר לא אין ערם לא וה"פ דוקא לא דנגמרה מערב י"ט אין מפרישין אבל ערם לא דלא נגמרה הלישה מערב י"ט מפרש והכא נמי מייירי בגלגל שהוא כמו ערם והיכא דשכח ולא הפרישן מן הפת מע"ט קי"ל דחלת חו"ל אוכל והולך ואח"כ מפרש וא"כ ישייר מן הפת מכל אחד ואחד ואוכל השאר ולמחר יפרישן חלה ולריך שתהא גדולה כדי שיהיה לה הכירא אחר הפרשה דכתיב (במדבר טו) ראשית דבעינן שיהיו שיריה ניכרין והיכא דאפה בעריבה מלאה עיסה מערב י"ט ושכח ולא הפרישן חלה מערב י"ט ישייר פת אחת בשביל כולם עד למחר מפני שגבלן כאחד אבל במלות בערב הפסח אם שכח ולא הפרישן לריך לשייר מכל אחת ואחת מפני שגיבולן כל אחת ואחת בפני עצמה ולמחר יניח כל התתיכות בסל אחד ומלרפן לחלה ויפרישן מן כולם אחת ומיהו אם ירלה לעשות דבר קל יעשה מלה אחת ויאפה אותה וילרפם ויפרישן [מאחת עלן] כל האחרות אגב אותה מפני שחיובה בא עכשיו: **אין** מוליכין הסולם. תימה אפי' הכין אותם מאתמול מ"מ אית בהו משוס לידה דאמרינן לקמן (דף כד.) הלד יוני שובך [ויוני עליה] חייב וי"ל דמיירי בקטנים שלא פרחו [ז]: **והאמר** רב יהודה אמר רב. אף על גב דרב היה אמורא אר"ח אמר רב על כל החכמים אלא על אותן שאוסרין משום [ב] מראית העין, אמר שאוסרין אפילו בחדרי חדרים, ועל זולתם לא אמר, דתניא שוטחן בחמה הבגדים שנשרו, אבל לא כנגד העם, דאתי למימר היום

גלגל עיסה מערב יו"ט מפריש חלה ביו"ט. פרש"י דאע"ג דאין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט והא נמי כתרומת גורן דמיא שהוא היה יכול להפרישם מע"ט דהא מאתמול התחיל זמנה להפרישם דתנן (חלה פ"ג) מאימתי חיוב חלה משגלגל אפילו הכי מפרישין לה אלא גזרו על תרומת עיסה שהרי מותר לגלגל ביו"ט ולאפות פת חמה ואז מותר להפרישם ממנה חלה כיון שביו"ט נלוות א"כ לא היה הפרשת חלה בכלל איסור הגבהת תרומה ואפי' כשגגלה מבעוד יום עי"ל דאפי' הירושלמי איתא דקמיירי אלא גמר הלישה מע"ט ואע"ג דסוף סוף היה יכול להפרישם מבעוד יום משעת גלגול מכל מקום אחר שנגמרה הלישה ביו"ט הוה ליה כאילו נעשית כל הלישה ביו"ט שרגילות אלא להפרישם חלה עד גמר הלישה ולעולם הפרשת חלה הוי בכלל הגבהת תרומה היכא דהיה לו להפרישם מאתמול אבל לא מצי למימר דלהכי מחלק בין כסוי משוס דגבי כסוי לא ממנע משמחת י"ט דאין הכסוי מעכב האכילה אבל הפרשת חלה מעכב אכילה דזה אינו דהא מיירי הכא באופה לאחר כדאמר בסמוך וא"כ אוכל ואחר כך מפרישם דמשמע דליכא מאן דפליג בזה ובתוספתא פי' דטעמא דרבה דמיירי באופה לאחר ולא מחזי כמתקן כיון שבלאו הכי יוכל לאכול אבל בא"י מודה רבה ואין נראה דמשמע בסמוך דלא שייך כלל לומר זה הטעם דקאמר מי לא מודה שמואל שאם קרא וכו' א"כ כיון דשם חלה עליה מיחזי כמתקן ומשמע לפי הלשון דרבה ואבוה דשמואל אסר אפי' אחו"ל ומדע דהא ודאי הירושלמי מייירי בא"י ואפילו הכי לא קא אסר אלא היכא דלא אבד ערם שרי דהיינו גלגל ונראה דהלכה כרבה דהוא בתראה ודוקא גלגל שלא נגמרה ליפתה לגמרי דאי נגמרה לגמרי אפילו רבה מודה דאין מפרישין אותה בי"ט והכי (ד) נמי איתא בירושלמי כל הלש עיסה מע"ט אין מפרישין חלתה בי"ט וקאמר לא אין ערם לא וה"פ דוקא לא דנגמרה מערב י"ט אין מפרישין אבל ערם לא דלא נגמרה הלישה מערב י"ט מפרש והכא נמי מייירי בגלגל שהוא כמו ערם והיכא דשכח ולא הפרישן מן הפת מע"ט קי"ל דחלת חו"ל אוכל והולך ואח"כ מפרש וא"כ ישייר מן הפת מכל אחד ואחד ואוכל השאר ולמחר יפרישן חלה ולריך שתהא גדולה כדי שיהיה לה הכירא אחר הפרשה דכתיב (במדבר טו) ראשית דבעינן שיהיו שיריה ניכרין והיכא דאפה בעריבה מלאה עיסה מערב י"ט ושכח ולא הפרישן חלה מערב י"ט ישייר פת אחת בשביל כולם עד למחר מפני שגבלן כאחד אבל במלות בערב הפסח אם שכח ולא הפרישן לריך לשייר מכל אחת ואחת מפני שגיבולן כל אחת ואחת בפני עצמה ולמחר יניח כל התתיכות בסל אחד ומלרפן לחלה ויפרישן מן כולם אחת ומיהו אם ירלה לעשות דבר קל יעשה מלה אחת ויאפה אותה וילרפם ויפרישן [מאחת עלן] כל האחרות אגב אותה מפני שחיובה בא עכשיו: **אין** מוליכין הסולם. תימה אפי' הכין אותם מאתמול מ"מ אית בהו משוס לידה דאמרינן לקמן (דף כד.) הלד יוני שובך [ויוני עליה] חייב וי"ל דמיירי בקטנים שלא פרחו [ז]: **והאמר** רב יהודה אמר רב. אף על גב דרב היה אמורא אר"ח אמר רב על כל החכמים אלא על אותן שאוסרין משום [ב] מראית העין, אמר שאוסרין אפילו בחדרי חדרים, ועל זולתם לא אמר, דתניא שוטחן בחמה הבגדים שנשרו, אבל לא כנגד העם, דאתי למימר היום

מד א מיי' פ"ג מהל' יו"ט הלכה ח סמג לאוין עט טוש"ע ס"ח סי' תקו סעיף ג:

מה ב מיי' פ"ה מהלכות בכורים הלכה יב טוש"ע י"ד סי' שכג:

מו ג ד מיי' פרק ה מהל' יו"ט הלכה ד טוש"ע ס"ח סי' תקיט סעיף ד:

מז ה ו מיי' פכ"ב מהלכות שבת הל' כ וס"ה מהלכות יו"ט שם סמג לאוין קס טוש"ע ס"ח סי' שם סעיף מה:

רבינו חננאל

גילגל עיסה מערב יו"ט מפריש ממנה חלתה ביו"ט. אבוה דשמואל אוסר להפריש חלה ביום טוב מן העיסה שגילגלה מערב יום טוב, מאי טעמא שהיה לו להפריש חלתה בעת שגלגל, כדתנן אוכלין עראי מן העיסה עד שתגלגל בחטים ותטמטם בשעורים, גלגלה בחיטין וטמטמה בשעורין, האוכל ממנה חייב מיתה, כיון שנותנת המים מגבהת חלתה. וכבר אמרנו כל (שאי) [ש]אפשר לו לעשותו מערב יו"ט אינו דוחה את יו"ט. ופליגא עליה שמעתא דשמואל בריה, דאמר במסכת בכורות פרק עד כמה ישראל חייבין כו', אמר שמואל תרומת חוצה לארץ אוכל והולך ואח"כ מפריש, והנה כיון שיש לו עדיין רשות לאכול בלא הפרשת חלה כאלו לא נתחייב. ומתמהינן מי לא מודי שמואל שאם הפריש חלה וקרא עליה שם חלה קודם שיאכל חלה אסורה לזרים. וכיון שאילו עשה כך היתה חלתו חלה, אפשר לעשותו מערב יו"ט קרינא ביה, ולפיכך אין מפרישין אותה ביו"ט. ירושלמי תיפתר בעיסה טמאה שאינו יכול להפריש חלתה אלא לבסוף. בית שמאי אומרים אין מוליכין את הסולם משובך לשובך כו', עד וב"ה מתירין. אמר רב חנן מחלוקת ברה"ר, אבל ברשות היחיד דברי הכל מותר [ב]. ואקשינן לימא רב דאמר כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אסור, כגון זה שהרואה אותו מוליך הסולם ברה"ר אומר להטיח גגו הוא צריך, אפילו בחדר חדרים ברשות היחיד אסור, כב"ש אמרה לשמעתיה, דהא ב"ה ברשות הרבים אסרי אבל ברשות היחיד שרו, ובית שמאי הוא דאסרי ברשות היחיד. ופרקינן תנאי היא, כלומר לא אמר רב על כל החכמים אלא על אותן שאוסרין משום [ב] מראית העין, אמר שאוסרין אפילו בחדרי חדרים, ועל זולתם לא אמר, דתניא שוטחן בחמה הבגדים שנשרו, אבל לא כנגד העם, דאתי למימר היום

[1] דברי רבינו נהא דאמר ואקשינן קאי אלישנא בתרא דברה"י פליגי אבל ברה"ר דברי הכל אסור. [2] פי' רבינו הוא הי"מ שברש"י ותוס'.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות